

Asia: VN/9952/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot muutosehdotuksista

Digi- ja väestötietovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa. Digi- ja väestötietovirasto pitää esityksen tavoitteita erittäin kannatettavina ja katsoo, että esitys edistää omalta osaltaan muun muassa aika- ja paikkariippumattomia asiointimahdollisuuksia sekä vihreää siirtymää, kun viranomaistoiminta siirtyy pääosin pois paperipostituksen piiristä. Lisäksi esityksellä tavoiteltavat julkisen talouden tasapainottamisen kannalta merkitykselliset kustannussäästöt tulostus- ja postituskulujen vähentämisen keinoin ovat kannatettavia. Digi- ja väestötietovirasto esittää lausuntonaan alla olevan.

7 §

Tukipalvelulain 7 §:ään on ehdotettu tarkennuksia tukipalvelujen käyttövelvollisuudesta poikkeamiseen liittyen. Ehdotetut tarkennukset ovat Digi- ja väestötietoviraston kokemukseen perustuen erittäin tarpeellisia ja hyödyllisiä. Virasto esittää harkittavaksi, voitaisiinko niitä edelleen täsmentää. Erityisesti säännöskohtaisissa perusteluissa sivulla 85 selostettua 7 §:n 1 momentin mukaisen poikkeusluvan hakemisvelvollisuuden perusteita voisi Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan vielä tarkentaa. Pääsääntöiseen käyttöön liittyvät perusteet voivat edelleen olla liian vaikeaselkoiset ja epäselvät erityisesti niille käyttäjäorganisaatioille, joilla tukipalvelut eivät entuudestaan ole laajamittaisesti käytössä tai tukipalvelujen käyttövelvoite ei ole laajasti tiedossa.

Digi- ja väestötietovirasto ehdottaa, että 7 §:n 1 momentin mukainen poikkeusluvan hakemisvelvollisuus sidottaisiin säännöskohtaisissa perusteluissa hallintolain 23 a §:n tarkoittamiin keskeisiin asiaryhmiin. Käyttäjäorganisaation ei siis tarvitsisi hakea poikkeusta tukipalveluiden

käyttövelvollisuudesta eli kääntäen todettuna käyttäjäorganisaation käyttövelvollisuus täytyisi, jos se käyttäisi tukipalveluita kaikissa hallintolain 23 a §:n tarkoittamissa keskeisissä asiaryhmissään.

Digi- ja väestötietoviraston ehdottama ratkaisu sitoisi käyttövelvollisuuden täyttymiskriteerin jo olemassa olevaan, kaikkia hallintolain soveltamisalaan kuuluvia organisaatioita sitovaan yleislainsäädäntöön. Ratkaisu myös selventäisi käyttövelvollisuuden täyttymiskriteerin arviointiin liittyviä, tällä hetkellä laajaa epätietoisuutta aiheuttavia vastuukysymyksiä ja keventäisi siten Digi- ja väestötietovirastolle asiasta koituvaa neuvontataakkaa. Hallintolain 23 a §:n esitöiden perusteella vastuu keskeisten asiaryhmien määrittelemisestä on selkeästi kullakin organisaatiolla itsellään (HE 50/2013 vp, s. 21).

8 a §

Viestinvälityspalvelun käyttövelvoitetta tarkentavan, ehdotetun uuden 8 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että sähköisen tiedoksiannon kohteina voivat olla esimerkiksi hallintopäätökset, menettelypäätökset, ilmoitukset, kutsut tai muut asian käsittelyyn vaikuttavat asiakirjat, kuten viranomaisen ja muiden esittämät vaatimukset sekä selvitykset, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun. Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että tällainen erilaisia hallintolain 54 §:n mukaisia tiedoksiantojen tyyppejä erittelevä esimerkkilistaus on erittäin kannatettava tarkennus kyseisen säännöksen perusteluihin, sillä se selventää ainakin hieman Digi- ja väestötietoviraston käsityksen mukaan melko laajaa käyttäjäorganisaatioiden keskuudessa vallitsevaa epätietoisuutta siitä, mitkä asiakirjat katsotaan tiedoksiannoksi ja mitkä taas muuksi viranomaisviestinnäksi.

8 d §

Esityksen mukaan luotaessa viestinvälityspalvelutiliä luonnolliselle henkilölle noudatettaisiin yhtä kolmesta eri prosessista riippuen siitä, minkä ikäinen luonnollinen henkilö tiliä luotaessa on. Täysi-ikäiselle henkilölle tili luotaisiin automaattisesti silloin, kun täysi-ikäinen henkilö lain voimaantulon jälkeen ensimmäisen kerran tunnistautuu luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua käyttäen. 15–17-vuotiaalle tilin voisi luoda vain henkilö itse omalla suostumuksellaan. Alle 15-vuotiaalle tilin voisi puolestaan luoda ainoastaan huoltajan suostumuksella, eli henkilö itse ei voisi tiliä luoda. Alle 15-vuotiaan osalta riittäisi, että suostumuksen tilin luomiseen antaisi yksi huoltaja.

Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että yhden huoltajan suostumuksen riittävyttä tulisi vielä arvioida tarkemmin. Digi- ja väestötietoviraston kokemuksen mukaan muun muassa tietyissä turvakieltotilanteissa on mahdollista, että viestinvälityspalvelutilille tulevat viestit eivät tosiasiaa koskaan tule kenenkään tietoon. On esimerkiksi mahdollista, että lapselle määrätään myöhemmin toisen huoltajan hakemuksesta turvakielto, jolloin suostumuksen antaneen huoltajan pääsy lapsen viestinvälityspalvelutilille estyy. Mikäli kyseinen huoltaja on antanut suostumuksen tilin luomiselle toisen huoltajan tietämättä eikä alle 15-vuotiaalla itsellään ole luonnollisen henkilön

tunnistuspalvelua käytössään, ei tällaisessa tilanteessa ole ketään, jolla olisi pääsyä alle 15-vuotiaan viestinvälityspalvelutilille tai tietoa siitä, onko tilille saapunut uusia viranomaisviestejä, jotka saattaisivat vaatia toimenpiteitä viestin vastaanottajalta.

Lisäksi ehdotettuun kolmen prosessin ratkaisuun liittyy Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan monenlaisia käytännön tason hallinnollisia, toiminnallisia ja teknisiä haasteita. Nyt esitetty ratkaisu, jossa 15–17-vuotiaan henkilön olisi tarkoitus itse voida hallinnoida omaa viestinvälityspalvelutiliaan vaatisi käytännössä myös sen, että vain kyseisellä henkilöllä itsellään olisi mahdollisuus hallita tilillään tapahtuvaa puolesta-asiointia ainakin sen osalta, kenellä on toimivalta ottaa viestinvälityspalvelutili henkilön puolesta käyttöön. Tällä hetkellä yleinen holhous- ja edunvalvontalainsäädäntö kuitenkin mahdollistaa sen, että myös 15–17-vuotiaan henkilön huoltajat voivat yhdessä valtuuttaa itsensä tai jonkun toisen henkilön hoitamaan mitä tahansa nuoren asioita ilman nuoren myötävaikutusta, mukaan lukien viestinvälityspalvelutilin luominen, kiertäen näin 8 d §:n säännöskohtaisissa perusteluissa ilmaistua lainsäätäjän tarkoitusta.

Mikäli tällainen kiertoreitti on tarkoitus estää, tulisi asiaan Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan ottaa kantaa vähintäänkin lain esitöissä todeten, että huoltajien toimivaltaa on tältä osin tarkoitus rajoittaa yleisistä holhous- ja edunvalvontalainsäädännön periaatteista poiketen. Kiertoreitin hyödyntämisen ehkäiseminen hallinnollisilla, toiminnallisilla ja teknisillä keinoilla vaatisi puolestaan muun muassa nopeita hallinnollisia toimia huoltajien etukäteen tekemien valtuutusten estämiseksi, pääsäännöstä poikkeavan valtuutusmahdollisuuden rakentamista asiointivaltuuspalveluun 15–17-vuotiaille pelkästään viestinvälityspalvelutiliä koskien sekä vastaavanlaisia toimia liittyen paperivaltuutuksiin. Nämä toimet vaatisivat resursseja, joihin Digi- ja väestötietovirastolle ei hankkeen puitteissa ole osoitettu rahoitusta. Toimet lisäisivät myös merkittävää painetta jo entuudestaan tiukkaan viestinvälityspalvelun kehitysaikatauluun.

Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että kolmen prosessin ratkaisu on myös huoltajille ja heidän huollettavilleen vaikeaselkoinen. Käyttötapauksia, joissa käyttäjäorganisaatio viestii suoraan alaikäisille eikä tämän huoltajalle on Digi- ja väestötietoviraston käsityksen mukaan hyvin vähän ja esimerkiksi terveydenhuollossa alaikäisten huoltajilla ei monesti edes ole tiedonsaantioikeutta kaikkiin huollettavansa terveystietoihin. Tällaiset viestit on siis joka tapauksessa viestittävä eri kanavaa kuin alaikäiselle käyttöönotettua viestinvälityspalvelua pitkin. Näin ollen on Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan olemassa varteenotettava riski sille, että nyt esitetyn kolmen prosessin ratkaisun säästöpotentiaali jää sen kehittämiskustannuksiin nähden ohueksi. Muun muassa näistä syistä johtuen Digi- ja väestötietovirasto esittääkin kolmen prosessin ratkaisun korvaamista yhden prosessin ratkaisulla, joka perustuisi yleisen 18 vuoden alaikärajan asettamiseen viestinvälityspalvelutilin luomiselle. Tarvittaessa valmisteilla olevaan Verohallintoa koskevaan erityislainsäädäntöön voitaisiin asettaa matalampi, 15 vuoden ikäraja, sillä suurin osa alaikäisille saapuvista tiedoksiannoista on Digi- ja väestötietoviraston tietojen perusteella Verohallinnon lähettämiä tai vaihtoehtoisesti yleinen alaikäraja voitaisiin asettaa tukipalvelulainkin puolella 15 vuoteen, mikäli se katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksessa on viestinvälityspalvelutilin palauttamista koskevan uuden 8 e §:n 2 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa esitetty, että viestinvälityspalvelutili palautettaisiin käyttöön täysi-ikäiselle luonnolliselle henkilölle, jonka tili on tämän pyynnöstä suljettu, jos henkilö käyttää luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua kuuden kuukauden jälkeen tilin sulkemisesta. Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että 2 momentissa ehdotettua aikamäärettä olisi vielä hyvä tarkastella uudelleen, sillä kynnys tehdä tilin uudelleensulku saattaa olla liian matala, jos sulkutoimenpide tulee tehdä vain harvoin. Jos suuri osa muuten digikyvykkäistä henkilöistä sulkee tilinsä ilman digikyvykkyyden menettämiseen liittyvää syytä pelkästään sulkemisen helppouden vuoksi, on mahdollista, että osa lainsäädäntöhankeeseen taustalla olevista säästötavoitteista jää toteutumatta. Jotta viestinvälityspalvelussa saavutetaan korkea käyttäjäaste ja sitä kautta suuremmat säästöt julkiselle taloudelle, Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että sulkemisen aikamääre tulisi tämän vuoksi ensisijaisesti jättää lain tasolla määrittelemättä. Tällöin mahdollisuus määritellä aikamääre joustavasti ajan myötä muuttuvan käyttäjätilanteen ja viestinvälityspalvelun käytöstä kertyvän tiedon perusteella on helpompaa kuin lainsäädäntöä jälkikäteen muuttamalla. Vaihtoehtoisesti aikamääre tulisi lyhentää kolmeen kuukauteen, jolloin kynnys tilin uudelleen sulkemiselle olisi korkeampi.

Pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa on myös todettu, että henkilö voisi myös koska tahansa tilin luomisen jälkeen sulkea tilin ilmoittamalla siitä palvelutuottajalle joko viestinvälityspalvelussa taikka muulla tavalla, kuten sähköpostilla tai esimerkiksi asioimalla palvelutuottajan palvelupisteellä. Vaikka tämä pitääkin sinänsä paikkansa, tulisi palvelupisteasioinnin mainitsemista nimenomaisena esimerkkinä vaihtoehtoisesta asiointitavasta pyrkiä Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan välttämään. Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että maininta tulisi poistaa, sillä se kannustaa liiallisesti palvelupisteasiointiin vaihtoehtoisena asiointitapana, kun tarkoitus on nimenomaan ohjata viestinvälityspalvelun käyttäjät ensisijaisesti muiden vaihtoehtoisten asiointikanavien käyttöön. Palvelupisteasiointi on Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan viimesijainen vaihtoehtoinen asiointikanava, jonka tulisi palvelun saatavuuteen ja resurssien riittävyyteen liittyvistä syistä olla ensisijaisesti varattu vain niille, jotka eivät pysty muita vaihtoehtoisia asiointikanavia hyödyntämään.

11 §

Viestinvälityspalvelun käyttäjärekisteriä koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa on ehdotettu nykyisen 11 §:n 3 momentin kumoamista tarpeettomana. Digi- ja väestötietovirasto katsoo, ettei 11 §:n 3 momentissa olevaa säännöstä rekisterin luotettavuudesta tulisi poistaa pelkästään sillä perusteella, että säännös on informatiivinen. Digi- ja väestötietoviraston tietoon on viime vuosina tullut useita tapauksia, joissa viestinvälityspalvelun käyttäjäorganisaatiot ovat 11 §:n 1 momentin mukaisesta rekisteristä saamiensa otteiden pohjalta keränneet itselleen niin sanottuja varjorekistereitä viestinvälityspalveluiden käyttäjistä ja hyödyntäneet tätä varjorekisteriä tiedoksiantotoiminnassaan arvioidessaan, onko tietyllä henkilöllä viestinvälityspalvelutili käytössään vai ei.

Jos informatiivinen säännös Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämän käyttäjärekisterin luotettavuudesta poistetaan, on Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan olemassa varteenotettava riski siitä, että viestinvälityspalvelun käyttäjäorganisaatioiden keräämät varjorekisterit yleistyvät entisestään. Tällaisten varjorekisterien tiedot eivät ole 11 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisesti luotettavia, sillä niiden tiedot eivät lähtökohtaisesti päivitty automaattisesti muutosten myötä eikä niitä sen vuoksi voi sellaisenaan hyödyntää tiedoksiantotoiminnassa. Lisäksi yksityisiä digipostipalveluita silmällä pitäen voi Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan olla syytä erikseen korostaa, että viestinvälityspalvelun käyttäjärekisteri yhtenä viestinvälityspalvelun keskusrekistereistä on yleisesti luotettava viranomaisen tietolähde, jonka tietoihin muut toimijat voivat lähtökohtaisesti luottaa.

Näin ollen Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että on edelleen tärkeää säilyttää erillinen informatiivinen säännös siitä, että (vain) sen ylläpitämä viestinvälityspalvelun käyttäjärekisteri on sellainen, johon käyttäjäorganisaatiot voivat tiedoksiantotoiminnassaan yleisesti luottaa.

13 §

Tukipalvelulain 13 §:n 3 momenttia on ehdotettu muutettavaksi viestinvälityspalvelun avulla välitettyjen tietojen säilytysajan osalta. Palvelutuottajan olisi jatkossa säilytettävä viestinvälityspalvelun avulla välitettyt viestit viisi vuotta, jollei käyttäjä ole niitä sitä ennen poistanut. Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että ehdotettu viiden vuoden säilytysaika on liian lyhyt lainsäädäntöhankkeelle asetettujen tavoitteiden täysimääräiseksi toteutumiseksi ja että viestien säilytysaika tulisi yhtenäistää käyttäjäorganisaatioiden pisimpien säilytysaikojen mukaiseksi.

Tämä toisi yhtäältä käyttäjäorganisaatioille mahdollisuuden laajemmin hyödyntää viestinvälityspalvelua heräteilmoitusten lisäksi myös varsinaisten asiakirjojen lähettämiseen ja vastaanottamiseen sekä toisaalta lisäisi viestinvälityspalvelun houkuttelevuutta luonnollisille henkilöille, kun viestinvälityspalveluun saapuneita viestejä ei lähtökohtaisesti olisi tarve tallentaa muualle säilytysajan päättymisen uhatessa pitkien viranomaisprosessien yhteydessä. Viestinvälityspalvelun lisääntynyt houkuttelevuus ja käytettävyys edistäisi paremmin hankkeen tavoitteiden toteutumista käyttäjämäärien kasvun ja siten tavoiteltujen kustannussäästöjen saavuttamisen osalta.

Edellä todettujen syiden vuoksi Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että viestien säilytysajaksi tulisi säätää 12 vuotta, joka on yhtenäinen viestien suurimman asiakkaan Verohallinnon säilytysaikojen kanssa ja perusteltu erityisesti verotusta koskevien muutoksenhakuajankäytön ja muutoksenhakuprosessin sekä perintätoimenpiteiden vaatiman ajan perusteella.

Muut huomiot

Digi- ja väestötietovirasto kiinnittää huomiota tukipalvelulaissa olevan käsitteistön johdonmukaisuuteen ja selkeyteen. Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että tukipalvelulain pykäläluonnoksissa olisi pelkän "tiedoksianto"-käsitteen sijaan tarkoituksenmukaista käyttää merkitykseltään laajempaa käsitteistöä, kuten "tiedoksiannot ja muu viranomaisviestintä" niissä yhteyksissä, joissa lain on tarkoitus viitata myös muuhun viranomaisviestintään kuin pelkkiin hallintolain 54 §:n mukaisiin tiedoksiantoihin.

Esimerkiksi tukipalvelulain 11 §:n 1 momentin mukaisen rekisterin suostumusten ei selkeästi ole tarkoitus koskea pelkkiä tiedoksiantoja, vaan myös muuta viranomaisviestintää, jolloin pelkän "tiedoksianto"-sanon käyttäminen säännöksessä ei ole perusteltua. Samoin tiedonluovutusta koskevan tukipalvelulain 12 §:n 5 momentin on selkeästi tarkoitus koskea myös muuta viestinvälityspalvelun kautta tapahtuvaa viestintää kuin pelkkiä tiedoksiantoja. Koska esitysluonnoksen julkilausuttu tavoite on selkeyttää viestinvälityspalvelun käyttötarkoitusta muun muassa ehdotetun uuden 8 a §:n muodossa, tulisi säännösten käsitteistöä käydä lävitse ja tarkentaa soveltuvien osin myös muiden säännösten osalta. Tällä hetkellä "tiedoksianto"-käsitettä käytetään tukipalvelulaissa epäyhteismitallisesti eri säännösten yhteydessä, joten epäselvyyksien ja epävarmuuden välttämiseksi termistöä olisi Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan esityksen jatkovalmistelussa erityisen tärkeä selkeyttää.

Huomioid tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18-19 b §:t)

Digi- ja väestötietovirastolla ei ole tätä osin lausuttavaa.

Huomioid sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

Digi- ja väestötietovirastolla ei ole tältä osin lausuttavaa.

Muut huomiot

Digi- ja väestötietovirastolla ei ole tältä osin lausuttavaa.

Huomioid soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta esitutinnan ja poliisitutinnan osalta

Digi- ja väestötietovirastolla ei ole tältä osin lausuttavaa.

Huomioid oikeudenkäymiskaaren (erit. OK 11:3) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoitte- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista

Tuomioistuimia koskeviin lakiehdotuksiin nyt ehdotetut muotoilut koskien prosessiosoitetta, sen ilmoittamista ja prosessiosoitteen suhdetta tiedoksianto-osoitteeseen saattavat Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan ainakin osittain vaikeuttaa esityksen tavoitteiden toteutumista.

Esimerkiksi oikeudenkäynnistä hallintotuomioistuimissa annetun lain 15 ja 90 §:iin sekä oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:ään ja 11 luvun 3 §:ään ehdotetut muutokset eivät vaikuta yhtismitallisilta keskenään. Oikeudenkäynnistä hallintotuomioistuimissa annettuun lakiin ehdotetut muutokset vaikuttaisivat mahdollistavan laajemman viestinvälityspalvelun käytön tiedoksiannoissa

kuin oikeudenkäymiskaaren tiedoksiantosäännöksiin ehdotetut muutokset. Oikeudenkäymiskaaren muutosehdotuksista vaikuttaisi puuttuvan oikeudenkäynnistä hallintotuomioistuimissa annetun lain 15 §:n 3 momentin ja 90 §:n 5 momentin muutosehdotuksia vastaavat säännökset, jotka käytännössä mahdollistaisivat vähintäänkin välillisen viestinvälityspalvelun käytön kaikissa niissä tilanteissa, joissa sähköiseksi prosessiosoitteeksi on annettu sähköpostiosoite paljon selkeämmin, kuin mitä oikeudenkäymiskaaren nyt ehdotetut säännösmuutokset vaikuttavat mahdollistavan.

Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaarta ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia

Digi- ja väestötietovirastolla ei ole tältä osin lausuttavaa.

Huomiot oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

Digi- ja väestötietovirastolla ei ole tältä osin lausuttavaa.

Esityksessä on arvioitu ehdotettavien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia. Onko esityksessä otettu huomioon tältä osin keskeisimmät vaikutukset? Arvioitko muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

Digi- ja väestötietovirasto katsoo esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutustenarvioinnin olevan kattavaa ja monipuolista. Sen sijaan arvioitaessa esityksen vaikutuksia julkiselle taloudelle Digi- ja väestötietovirasto kiinnittää huomiota siihen, että Suomi.fi-verkkopalvelun käyttäminen mobiililaitteella ei ole sama asia kuin varsinaisen Suomi.fi-mobiilisovelluksen käyttäminen. Esimerkiksi esitysluonnoksen sivulla 43 on todettu, että 85 % viestinvälityspalvelun käyttäjistä käyttää mobiilisovellusratkaisua, kun luvussa on tosiasiallisesti kyse niiden henkilöiden yhteismäärästä, jotka ylipäänsä käyttävät viestinvälityspalvelua mobiililaitteella. Mobiililaitteikäyttäjistä merkittävä osa asioi mobiililaitteellaan viestinvälityspalvelussa Suomi.fi-verkkopalvelun kautta eli mobiililaitteen internet-selaimella ja vain osa käyttää varsinaista mobiilisovellusratkaisua.

Mobiililaitteella verkkopalvelussa asioidessa on tunnistauduttava jokaisella kerralla erikseen, eikä pelkkä mobiililaitteikäyttö siis todellisuudessa vähennä tunnistustapahtumien määrää, ellei käyttäjä hyödynnä varsinaista Suomi.fi-mobiilisovellusratkaisua. On lisäksi hyvä huomata, että mitä enemmän käyttäjäorganisaatiot käyttävät viestinvälityspalvelua pelkästään ilmoituskanavana, josta käyttäjä ohjataan erikseen sähköisen tunnistautumisen vaatimaan viranomaisen asiointipalveluun, tulee tunnistautumisten määrä joka tapauksessa merkittävästi kasvamaan itse viestinvälityspalvelun käyttöväylästä riippumatta.

Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että asiakaspalveluun, neuvotaan ja koulutustarpeen lisääntymiseen liittyvien taloudellisten vaikutusten arviointi kaipaavaa vielä tarkennusta. Esityksessä on nyt todettu, ettei asiakaspalvelun, neuvonnan ja koulutustarpeen lisääntymisellä arvioida olevan henkilöstön tai määrärahojen määrän tarvetta kasvattavia vaikutuksia, vaan tehtävien arvioidaan olevan hoidettavissa nykyisillä resursseilla. Vaikka kyseinen toteamus pitääkin Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan pääosin paikkansa, tulisi arvioita tarkentaa siltä osin, että lieviä pysyviä määrän tarvetta kasvattavia vaikutuksia on, mutta suurempi tarve tulee korostumaan

erityisesti vuonna 2026 ja tuolloin erityisesti vuoden alkupuolella uudistuksen suunnitellun voimaantulon ympärillä.

Muut huomiot

Yksityisten digipostitoimijoiden hanke

Esitysluonnoksen luvussa 1.3 on käsitelty yksityisten digipostipalveluiden hyödyntämistä viranomaisen sähköisessä tiedoksiantomenettelyssä. Esityksessä on todettu, että sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuus on tavoitteena toteuttaa kahtena rinnakkaisena hankkeena. Nyt lausunnoilla olevan esityksen lisäksi hallituskauden aikana toteutetaan toimeenpano- ja lainsäädäntöhanke, jossa julkisen hallinnon yhteisen viestinvälityspalvelun rinnalle tuodaan hyödynnettäväksi myös yksityiset digipostipalvelut, joihin käyttäjä voi halutessaan valita vastaanottaa muun sähköisen viestiliikenteen lisäksi myös viranomaisten lähettämät sähköiset tiedoksiannot. Esityksen mukaan toimeenpanolla tuetaan kansalaisten valinnanvapautta ja laadukasta asiointikokemusta sekä luodaan edellytyksiä uusille digitaalisille liiketoimintamalleille, digitaalisen kasvuympäristön vahvistamiselle ja innovaatioille. Esityksessä todetaan, että tavoitteena on mahdollistaa yksityisten digipostipalveluiden hyödyntäminen viranomaisten sähköisessä tiedoksiantomenettelyssä vuoden 2026 aikana.

Digi- ja väestötietovirasto toteaa, että meneillään olevan hankkeen ja yksityisten digipostipalvelujen hyödyntämisen mahdollistavan toisen hankkeen aikataulut ja osin tehtävät ovat päällekkäisiä, mistä aiheutuu merkittäviä toteutettavan mallin suunnittelun tarkoituksenmukaisuuteen, resurssien riittävyyteen sekä riippuvuuksien hallintaan liittyviä riskejä.

Voimaantulopäivä

Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto haluaa kiinnittää huomiota esityksen nyt suunniteltuun voimaantulopäivään liittyen. Digi- ja väestötietovirasto katsoo, ettei vuodenvaihte suunniteltuna merkittävän uudistuksen voimaantulopäivänä ole välttämättä kaikkein tarkoituksenmukaisin. Vuoden 2026 seitsemään ensimmäiseen vuorokauteen sisältyy neljä pyhä- tai viikonloppupäivää, mukaan lukien itse uudistuksen voimaantulopäivä, ja jäljelle jäävät kolme arkipäivää eivät yksikään ole toistensa kanssa peräkkäisiä. Näillä ajankohtaan liittyvillä haasteilla on vaikutuksensa palveluntuottaja Digi- ja väestötietoviraston ja sen alihankkijoiden sekä viestejä lähettävien käyttäjäorganisaatioiden resurssien saatavuuteen muun muassa digituen, teknisen kehityksen, asiakastuen ja viestinnän asiantuntijaresurssien osalta.

Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan voisi olla hyödyllistä arvioida uudistuksen voimaantulopäivän siirtämistä esimerkiksi helmikuun alkuun tai vaihtoehtoisesti vuoden ensimmäisen kokonaisen arkiviikon alkuun. Digi- ja väestötietoviraston käsityksen mukaan useat muutkin suuret lainsäädännön uudistushankkeet, kuten kyberturvallisuuslaki, ovat viime aikoina tulleet voimaan keskellä kuukautta, jopa keskellä viikkoa. Voimaantulon lyhyellä eteenpäin

siirtämisellä ei myöskään Digi- ja väestötietoviraston käsityksen mukaan pitäisi olla merkittäviä vaikutuksia uudistukselle asetettujen säästötavoitteiden toteutumisen suhteen, sillä kyse ei ole budjettilaeista.

Uudistuksen tavoitteiden yleinen edistäminen

Lopuksi Digi- ja väestötietovirasto pitää tärkeänä, että esityksen tavoitteita edistetään myös muilla kuin lainsäädännöllisillä keinoilla, jotta tavoitteiden toteutuminen olisi mahdollisimman laajaa ja esityksen vaikuttavuus sille asetettujen tavoitteiden mukainen. Uudistettujen säännösten säätämisen lisäksi on kiinnitettävä huomiota säännösten tehokkaaseen toimeenpanoon muun muassa erilaisilla viestinnällisillä keinoilla, jotta säännösten velvoittavuus tulee laajasti julkishallinnon organisaatioiden tietoon. Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan on lisäksi tärkeää, että seurannalle on osoitettu riittävät resurssit, jotta voidaan saada kokonaiskuva siitä, kuinka laajaa viestinvälityspalvelujen käyttö missäkin julkishallinnon organisaatioissa todellisuudessa on.

Salovaara Timo
Digi- ja väestötietovirasto

Roihankorpi Roni
Digi- ja väestötietovirasto